Gefördert durch:

Bundesministerium
für Ernährung
und Landwirtschaft

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

Проєкт: «Сприяння розвитку професійної освіти
в аграрних коледжах України» (UKR 21-01)

FABU

Förderung der Agrarausbildung in der Ukraine

Навчальний модуль

Тема:

Засади європейської аграрної політики

Автор: Д-р. Петер Пашер

за дорученням

ADT Project Consulting

PPMA

Agrarwirtschaft

Лютий 2025

Зміст

1. Стислий огляд історії спільної аграрної політики (САП)

1957: Спільна аграрна політика як ключовий аспект заснування ЄЕС
1962: Запровадження системи ринкового регулювання САП
1968: План Маншольта
1984: Регулювання пропозиції та лібералізація міжнародної торгівлі аграрною продукцією
1992: Реформа МакШеррі: від підтримки ринку до підтримки виробників
1999: Порядок денний 2000 та створення «2-го стовпа» САП
2003: Реформа САП розриває зв'язок між компенсаційними виплатами та виробництвом певної продукції
2013: Запровадження «екологізації» прямих виплат
2023: Більш «зелена» та більш орієнтована на результат політика

2. Важливі правові основи та процедури прийняття рішень

Цілі САП
Як приймаються рішення?
Законодавство про державну допомогу – межі та можливості

3. Спільна аграрна політика (САП) на 2023-2027 роки

Основні цілі
Фінансова підтримка, орієнтована на кращий результат та ефективність – посилення національної відповідальності
Національний стратегічний план САП для кожної держави-члена
Що таке прямі виплати ЄС?
«Зелена архітектура» з розширеною кондиціональністю, еко-схемами та агроекологічними заходами
Елементи «розширеної кондиціональності»
Впровадження еко-схем
Ключові напрямки реформи САП на 2023-2027 роки
Автоматизована система моніторингу площ
«2-й стовп» Спільної аграрної політики (САП)
Правові засади підтримки САП на 2023-2027 роки
Інформаційна довідка: «Відновлення природи»

4. Вступ до ЄС вимагає прийняття і впровадження законодавчих норм ЄС

5. Використання ресурсів САП

Огляд
Домінування прив'язаних до виконання умов прямих виплат в аграрному бюджеті ЄС
Подальше скорочення частки бюджету на сільське господарство
Що означає сільськогосподарський резерв ЄС?
Можливі наслідки вступу України до ЄС

Засади Європейської аграрної політики

З моменту заснування Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) «Спільна аграрна політика» (САП) мала на меті забезпечити достатню кількість продовольства та гарантувати доходи фермерів. Після Уругвайського раунду торговельних переговорів у 1992 році, результатом якого стало заснування Світової організації торгівлі (СОТ), сільськогосподарська продукція ЄС також підпадає під дію міжнародних правил торгівлі товарами. Тому від цінової підтримки та регулювання сільськогосподарських ринків через ринкові механізми поступово відмовлялися. Натомість фермери стали отримувати прямі (компенсаційні) виплати, якщо вони погоджувалися виробляти певні види аграрної продукції, але були зобов'язані дотримуватися екологічних стандартів. Починаючи з 2005 року, виплати на одиницю певної аграрної продукції були ліквідовані і фермери почали отримувати виплати в розрахунку на гектар сільськогосподарських угідь згідно з принципами «1-го стовпа» САП. Крім того, заходи підтримки сільського господарства та розвитку сільських територій були включені до «2-го стовпа» САП.

1. Стислий огляд історії спільної аграрної політики (САП)

1957: Спільна аграрна політика як ключовий аспект заснування ЄЕС

Підписавши Римські договори, шість західноєвропейських країн (Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Люксембург і Нідерланди) заснували в 1957 році Європейське економічне співтовариство (ЄЕС), попередника сучасного ЄС. Ключовим компонентом ЄЕС була Спільна аграрна політика (САП) у формі спільної політики регулювання сільськогосподарського ринку. Керівні принципи САП для досягнення цілей ЄЕС були розроблені у 1958 році на конференції в місті Стреза в північній Італії. До них належать підвищення продуктивності сільського господарства, забезпечення належного рівня життя фермерів, забезпечення поставок за прийнятними цінами, стабілізація ринків і узгодження правил конкуренції в усіх країнах.

1962: Запровадження системи ринкового регулювання САП

1962 рік вважається фактичним роком народження Спільної аграрної політики (САП). Для досягнення цілей, визначених на Стрезькій конференції, була створена європейська система цінової підтримки і підтримки ринку. За допомогою цього механізму фермерам гарантувалися ціни на їхню продукцію. Крім цього, були введені митні тарифи на продукцію з третіх країн, а також механізми державного втручання, наприклад, складування у разі падіння ринкових цін. У 1962 році набуло чинності Положення про регулювання ринку зерна. Згодом було додано ще 21 Положення про ринкове регулювання для найрізноманітніших категорій продукції.

1968: План Маншольта

З роками врожайність сільського господарства та доступність продовольства зростали. У той же час доходи від сільського господарства знаходилися в стані застою. Враховуючи такий розвиток подій, комісар ЄС з питань сільського господарства Сікко Маншолт зробив прогноз, що державна цінова підтримка може спричиняти ринковий дисбаланс. Його план передбачав комплексні заходи з раціоналізації європейського сільського господарства, формування більших економічних одиниць і поступове скасування всіх гарантованих цін. Потужний опір з боку національних урядів і асоціацій фермерів призвів до того, що план Маншолта не було реалізовано в його первісному вигляді.

1984: Регулювання пропозиції та лібералізація міжнародної торгівлі аграрною продукцією

На внутрішньому ринку ЄС, який був ізольований через високі податки на імпорт, інтервенційні ціни (гарантовані ціни) ще до початку 1980-х іноді підвищувалися більш ніж на 10 відсотків щорічно. Одним із наслідків цього було накопичення надлишків продукції. Суспільна дискусія рясніла такими висловами, як «масляні гори», «зернові гори» та «винні озера». В результаті харчові продукти викидалися або продавалися на світовому ринку за підтримки експортних субвенцій за значно нижчими цінами. Щоб запобігти втратам доходів у сільському господарстві, ЄС в 1984 році запровадив систему квот на виробництво молока з метою обмеження перевиробництва та контролю над пропозицією. Кожному виробнику була призначена квота. Той, хто перевищував квоту, мав сплачувати податок. Оскільки системи квот на молоко, цукор і крохмаль іноді перевищували внутрішній попит більш ніж на 20 відсотків, довгострокової зміни в ситуації не відбулося. Впровадження так званого «податку спільної відповідальності» (податок за одиницю продукції) в молочному та зерновому секторах, обмеження на втручання (закупівля для складування) та субсидовані продажі на внутрішньому ринку та в третіх країнах (експортні субсидії) не забезпечили вирішення проблеми скорочення профіциту і різкого зростання витрат ЄС на сільське господарство. Переговори про лібералізацію торгівлі сільськогосподарською продукцією в тодішньому ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі, нині СОТ), які тривали з 1986 року в рамках так званого Уругвайського раунду, також посилили тиск щодо проведення фундаментальної реформи САП.

1992: Реформа МакШеррі: від підтримки ринку до підтримки виробників

У 1992 році, в умовах перевиробництва та внаслідок політичного тиску з боку Світової організації торгівлі, відбулася перша комплексна реформа САП, названа на честь тодішнього ірландського єврокомісара з питань сільського господарства Рея МакШеррі. Реформа мала на меті скоротити витрати ЄС на сільське господарство та відійти від гарантованих цін. Інтервенційні ціни на зерно та яловичину були поступово знижені до 33 відсотків, орні землі були виведені із виробництва та проводилися заходи з обмеження сільськогосподарського виробництва. САП перейшла від системи підтримки ринку до прямої підтримки доходів фермерів (прямі виплати) і пов'язала це з дотриманням екологічних стандартів.

1999: Порядок денний 2000 та створення «2-го стовпа» САП

Реформи в аграрній політиці були продовжені в 1999 році з прийняттям Порядку денного 2000. Інтервенційні ціни на зерно, яловичину та молоко були ще знижені. Натомість були збільшені прямі виплати, прив'язані до площі сільськогосподарських угідь та кількості поголів'я, а фермерів зобов'язали дотримуватися інших екологічних норм. Була запроваджена всебічна підтримка розвитку сільських територій як так званий «2-й стовп» Спільної аграрної політики. Інвестиційна підтримка також мала підвищити конкурентоспроможність сільського господарства та сприяти альтернативним можливостям працевлаштування для фермерів.

2003: Реформа САП розриває зв'язок між компенсаційними виплатами та виробництвом певної продукції

В рамках реалізації аграрної реформи 2003 року ЄС почав відмежовувати прямі виплати від виробництва певної продукції. Щоб отримати прямі виплати в повному обсязі,

фермери згідно з так званим принципом «перехресної відповідності» повинні були виконувати передбачені відповідним законодавством численні зобов'язання у сфері захисту навколишнього середовища, захисту тварин і рослин, здоров'я тварин, захисту ґрунтів і водойм та безпеки харчових продуктів, а також підтримувати землю в належному сільськогосподарському та екологічному стані. Прямі виплати було зменшено, а заощадження від скорочення виплат використовувалися для заходів в рамках 2-го стовпа (так звана «модуляція»). Проведення «Health Check 2008» (перевірки відповідності принципам САП) ще з більшою інтенсивністю продовжило цю нову орієнтацію САП.

2013: Запровадження «екологізації» прямих виплат

Реформа 2013 року (чинна з 2015 року) запровадила екологізацію («озеленення») прямих виплат. Отримуючи «зелені виплати», фермери повинні були надавати додаткові екологічні послуги (утримання довгострокових пасовищ, збільшення диверсифікації посівів та відведення ріллі під «пріоритетні екологічні площі»). Вперше реформа САП була прийнята Європейським парламентом одностайно («звичайна законодавча процедура» згідно з Лісабонським договором).

2023: Більш «зелена» та більш орієнтована на результат політика

З прийняттям реформи САП від 2021 року держави-члени отримали завдання, починаючи з 2023 року складати стратегічні плани на основі власних потреб. При цьому на передній план повинні висуватися екологічні та кліматичні вимоги. У рамках так званої «зеленої архітектури» прямі виплати залежать від дотримання екологічних норм навіть більше, ніж раніше («розширена кондиціональність»), а акцент робиться на «орієнтованості на результат». Крім того, «еко-схеми» запровадили різноманітні однорічні агроекологічні заходи, якими окремі фермери можуть, але не зобов'язані скористатися.

Схема: План-розклад з реалізації багаторічного фінансового плану та САП до 2027 року

2. Важливі правові основи та процедури прийняття рішень

Цілі САП

Результатом підписання Лісабонської угоди, яка офіційно іменується Лісабонська угода про внесення змін в Договір про Європейський Союз (ДЄС) і Договір про заснування Європейської спільноти (ДЗЄС), стало внесення змін в Договір про Європейський Союз (ДЄС) і Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС). Лісабонська угода набула чинності 1 грудня 2009 року і є **самим останнім договором Європейського Союзу**. Статті 38-44 ДФЄС стосуються Спільної аграрної політики. У статті 39 ДФЄС визначені конкретні цілі САП:

1. Підвищення продуктивності сільського господарства шляхом сприяння технічному прогресу та найефективнішого використання факторів виробництва, особливо робочої сили
2. Забезпечення належних стандартів життя населення, зайнятого в сільському господарстві
3. Стабілізація ринків
4. Забезпечення достатньої кількості продовольства
5. Доставка продукції споживачам за належним цінами

Йдеться про цілі як економічного, так і соціального характеру, які спрямовані на захист інтересів виробників і споживачів. З моменту заснування ЄЕС ці цілі залишилися майже незмінними. Однак формулювання цілей виявилося дуже гнучким і змогло охопити численні реформи, починаючи з 1980-х років. Слід зазначити, що згідно з усталеною правовою практикою, цілі САП не можуть бути досягнуті одночасно і повністю. Таким чином, законодавці ЄС мають відносно широку свободу дій при прийнятті рішень, коли йдеться щодо вибору цілей та обсягу реформ.

На додаток до конкретних цілей САП, визначених у статті 39 ДФЄС, існують інші цілі, викладені в кількох положеннях Договору, які застосовуються до всіх політичних стратегій і заходів Союзу. У цьому контексті невід'ємними частинами цілей САП стають сприяння високому рівню зайнятості, захист навколишнього середовища та клімату задля сприяння сталому розвитку, захист прав споживачів, вимоги щодо добробуту тварин, охорона здоров'я населення або економічна, соціальна та територіальна згуртованість. Європейський зелений курс від листопада 2019 року, стратегія «від ферми до виделки» та Стратегія збереження біорізноманіття підтверджують, що питання сільського господарства та продовольчої промисловості стають дедалі важливішими в усіх секторах. Крім того, у контексті відкриття та глобалізації ринків стаття 206 і наступні ДФЄС встановлюють принципи спільної торгової політики, які застосовуються до торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Більш детально правові основи сучасної САП описані в Розділі 3: «Спільна аграрна політика (САП) на 2023–2027 роки».

Як приймаються рішення?
ДФЄС запровадив процедуру спільного прийняття рішень як «звичайну законодавчу процедуру». Це означає, що Рада міністрів ЄС і Європарламент спільно приймають законодавчі рішення. Комплексно нова процедура почала застосовуватися після впровадження реформи САП 2013 року. В рамках «звичайної законодавчої процедури» Єврокомісія має виключне право пропонувати нові правові акти або внесення змін в існуючі, часто на вимогу Європарламенту чи Ради міністрів ЄС, навіть якщо Парламент і Рада міністрів ЄС потім голосують за прийняття цих пропозицій. Позиції Європарламенту і Ради міністрів ЄС часто розходяться. Терміном «тристоронній діалог» позначають неформальні переговори між представниками трьох органів, які беруть участь у законодавчому процесі ЄС – Єврокомісії, Європарламенту та Ради міністрів ЄС. У більшості випадків тристоронні діалоги призводять до досягнення згоди в рамках «звичайної законодавчої процедури». Особливість: «Делеговані акти» як частина регламенту ЄС (базовий правовий акт): майже необмежена свобода дій для Єврокомісії при тлумаченні «несуттєвих правових положень».

Регламенти та директиви ЄС: Регламент ЄС – це нормативний акт, який є прямо застосовним та обов'язковим в усіх державах-членах. Держави-члени не повинні включати його в національне законодавство; однак може виникати необхідність внесення змін в національні норми, щоб вони відповідали положенням Регламенту. Директива ЄС – це нормативний акт, який зобов'язує усіх або окремих держав-членів досягти певного результату. Як правило, для забезпечення ефективності директиви мають бути включені в національне законодавство. Іншими словами: директива встановлює мету, але окрема держава-член сама вирішує, як вона хоче її досягти.

Генеральному директорату з питань сільського господарства та сільського розвитку підпорядковані декілька дорадчих комітетів (груп громадського діалогу), в яких беруть участь також дві найбільші професійні організації на рівні ЄС - COPA (асоціації фермерів) і COGECA (союзи кооперативів) – та можуть мати безпосередній вплив на європейський процес прийняття рішень.

Законодавство про державну допомогу – межі та можливості

Національна допомога в ЄС – це фінансові ресурси від держави-члена, які передаються компанії, у вигляді, наприклад, прямих фінансових дотацій, скасування заборгованості, позик під пільговий відсоток, а також гарантій та податкових пільг. Згідно зі статтею 107 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) державна допомога принципово заборонена в ЄС, оскільки вона надає переваги певним компаніям, секторам чи галузям економіки порівняно з їхніми конкурентами, а отже може порушити правила вільної конкуренції на внутрішньому європейському ринку. Однак законодавство ЄС про державну допомогу допускає певні винятки з цієї принципової заборони, які в сільськогосподарському секторі виглядають інакше, ніж в решті економічних галузей, оскільки є частиною САП. Щоб уникнути можливого повернення допомоги, країни-члени ЄС і – у разі вступу до ЄС – Україна зобов'язані суворо дотримуватися правил надання державної допомоги ЄС.

У секторах сільського господарства, лісового господарства та рибальства Європейська Комісія розробила та погодила з державами-членами ЄС нормативні акти (Регламент про блокове виключення та рамкові регламенти), які вона використовує під час виконання своїх повноважень щодо перевірки сумісності державної допомоги із внутрішнім ринком ЄС.

Актуальний Аграрний рамковий регламент (Рамковий регламент Європейського Союзу щодо державної допомоги в секторі сільського та лісового господарства та в сільській місцевості) та актуальний Регламент про виключення в аграрній сфері («Аграрний регламент про блокове виключення») для визначення сумісності певних видів допомоги в сільськогосподарському та лісовому секторі та у сільській місцевості з правилами внутрішнього ринку набули чинності 1 січня 2023 року. Вони регулюють допустимість державної допомоги в сільському та лісовому секторах, а також у сільській місцевості.

Якщо національна допомога відповідає вимогам, визначеним у Регламенті про блокове виключення в аграрній сфері («Аграрний регламент про блокове виключення» („Agrar-GVO“)), вона звільняється від обов’язку реєстрації в Єврокомісії. Також «Аграрний регламент про блокове виключення» визначає максимальний розмір та частотність допомоги на інвестиційні проєкти у сільському господарстві. Крім того, він регулює, чи відповідають заходи щодо запобігання, боротьби та викорінення епідемій тварин або усунення шкідливих наслідків, спричинених такими епізоотіями, як африканська чума свиней (АЧС), вимогам для отримання допомоги і в якому обсязі. «Аграрний регламент про блокове виключення» тісно пов’язаний із Спільною аграрною політикою (САП). Законодавство ЄС про державну допомогу в цілому не поширюється на заходи в рамках 1-го та 2-го стовпів. Якщо допомога надається не в рамках «Аграрного регламенту про блокове виключення», необхідно повідомити Європейську комісію. Оцінюючи національну допомогу, про яку необхідно повідомити, Комісія керується «Рамковим

регламентом Європейського Союзу щодо державної допомоги в сільськогосподарському та лісовому секторах і в сільській місцевості» (Аграрний рамковий регламент), який вона прийняла після узгодження з державами-членами. В цьому Регламенті також перераховані, наприклад, варіанти допомоги для захисту від хижаків, зокрема вовків. Якщо у цьому випадку країни-члени ЄС приймають викладені в Регламенті умови допомоги, то зазвичай звільнення від обов'язку повідомлення про допомогу гарантовано протягом шести місяців. Якщо цього не відбувається або відбувається лише частково, результат процедури надання допомоги є невизначеним.

Окрім вищезазначених варіантів надання допомоги, існує можливість надання допомоги за принципом de-minimis. Допомога за принципом de-minimis – це допомога, вплив якої на конкуренцію «не відчувається» («незначна допомога»). Тому такі види допомоги не потребують схвалення Європейською Комісією і можуть надаватися державами-членами без згоди Єврокомісії. Відповідно до принципу de-minimis - Регламенту Комісії (ЄС) 2024/3118 від 10 грудня 2024 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1408/2013 про застосування статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу щодо мінімальної допомоги в сільськогосподарському секторі – підприємства, які займаються первинним сільськогосподарським виробництвом, можуть отримати до 50 000 євро підтримки з національних фондів протягом трирічного перехідного періоду. Для комерційних підприємств відповідна сума становить 200 000 євро. Сюди також входить лісове господарство, яке згідно з визначенням у законі про державну допомогу не належить до первинного сільськогосподарського виробництва. Інші Регламенти допомоги за принципом de-minimis стосуються лімітів в секторі рибальства та аквакультури (30 000 євро) і в секторі послуг (500 000 євро). Крім того, для кожної країни-члена встановлюються максимальні суми допомоги за принципом de-minimis. Органи, які надають допомогу, повинні мати можливість перевірити дотримання вимоги про максимальну суму, тому вони вимагають від заявника складання заяви про отриманий розмір допомоги за принципом de-minimis. В цій заяві заявники повинні зазначити розмір допомоги за принципом de-minimis, яку вони отримали протягом останніх трьох років.

3. Спільна аграрна політика (САП) на 2023-2027 роки

Основні цілі

2 грудня 2021 року було офіційно ухвалено домовленість про реформу Спільної аграрної політики (САП) на період 2023-2027 років. Новий правовий акт, який набув чинності 1 січня 2023 року, має на меті «прокласти шлях до більш справедливої, більш екологічної та більш орієнтованої на результати САП». Фінансування САП на період 2023-2027 років переслідує десять основних цілей (Цілі САП). Ці ключові цілі, зосереджені на соціальних, екологічних та економічних питаннях, утворюють підґрунтя, на якому країни ЄС розробили свої національні стратегічні плани САП. Основні цілі варіюються від забезпечення доходів від сільського господарства та зміцнення позицій фермерів у ланцюжку створення вартості харчових продуктів до захисту клімату та збереження біологічного різноманіття. У центрі уваги також знаходяться розвиток села та молоді фермери. Посилена орієнтація на екологічні та кліматичні цілі, передбачені так званим Зеленим курсом та Стратегією «від ферми до виделки», повинна бути врахована у стратегічних планах САП держав-членів. Європейський зелений курс спрямований на

створення сталої та кліматично нейтральної моделі зростання до 2050 року. САП на 2023-2027 роки має стати «ключовим інструментом» у реалізації цілей Стратегії «Від ферми до виделки» та Стратегії збереження біорізноманіття.

Схема: Основні цілі САП на 2023-2027 роки

Фінансова підтримка, орієнтована на кращий результат та ефективність – посилення національної відповідальності

ЄС прагне фіксувати результати своєї політики фінансування в період 2023-2027 років більш систематично і покладає посилену відповідальність за реалізацію європейських цілей на країни-члени. З цією метою країни-члени запроваджують систему індикаторів, щоб забезпечити постійний облік щорічних результатів реалізації та відстежувати довгостроковий вплив. Країни-члени також встановлюють кількісні цільові критерії для використання окремих видів фінансової допомоги. За допомогою цих показників «результатів» планується вимірювати успішність фінансування САП та коригувати заходи у разі необхідності. Для фермерів це буде означати впровадження додаткових вимог щодо звітності та документації.

Схема: Спільна аграрна політика

Національний стратегічний план САП для кожної держави-члена

Наприкінці 2022-початку 2023 року Європейська комісія схвалила представлені країнами-членами ЄС національні «стратегічні плани САП» для фінансування САП протягом 2023-2027 років (конкретизовані цілі САП по кожній країні). Ці плани охоплюють цілі обох «стовпів» САП: на заходи в рамках 1-го стовпа надаються кошти із Європейського сільськогосподарського гарантійного фонду (англ. *European agricultural guarantee fund* – EAGF) і 100-відсоткове фінансування ЄС, а заходи в рамках 2-го стовпа фінансуються із Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій (англ. *European Agricultural Fund for Rural Development* – EAFRD) та за рахунок національного співфінансування. Відправною точкою національних стратегічних планів є SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і ризиків), щоб визначити необхідні дії і стратегії для відповідних секторів або територій. Це викликає необхідність певного «втручання» (заходи підтримки). Для Німеччини, наприклад, була потрібна тісна координація між федеральним урядом і федеральними землями, оскільки заходи підтримки в рамках 2-го стовпа належать до сфери відповідальністю федеральних земель.

Що таке прямі виплати ЄС?

Прямі виплати ЄС приносять безпосередню користь сільськогосподарським підприємствам і виплачуються через національні платіжні агентства. Вони здебільшого виплачуються на територіальній основі та пов'язані з дотриманням умов захисту довкілля та клімату. У середньому по ЄС виплати на 90 відсотків відмежовані від виробництва певної продукції. Решта 10 відсотків у різних обсягах та у різні способи прив’язані до певних видів сільського господарства в окремих країнах-членах ЄС, наприклад, у Німеччині – це вирощування корів-годівниць, а також овець та кіз. Умови

виплат на одиницю продукції викладені в статті 32 і далі Регламенту про підтримку стратегічних планів САП.

Згідно зі статтею 16 і далі Регламенту про стратегічні плани прямі виплати ЄС, починаючи з 2023 року, складаються з базової премії, перерозподільної премії на користь малих і середніх підприємств, премії для молодих фермерів, премії від добровільних еко-схем та, за необхідності, прямих виплат на одиницю аграрної продукції. Прямі виплати ЄС переслідують декілька цілей:

- Винагорода та забезпечення різноманітних суспільних внесків сільського господарства (поміж іншим, збереження культурних ландшафтів, забезпечення населення високоякісними продуктами харчування).
- Часткова компенсація за дотримання виробничих стандартів, які є значно вищими в ЄС, ніж у більшості країн світу, особливо в сферах захисту навколишнього середовища, захисту тварин і захисту прав споживачів.
- Забезпечення доходів і стабілізація доходів шляхом пом'якшення часом екстремальних коливань цін на сільськогосподарську продукцію.

«Зелена архітектура» з розширеною кондиціональністю, еко-схемами та агроекологічними заходами

Прив'язка сільськогосподарських виплат ЄС до зобов'язань у сферах охорони навколишнього середовища, здоров'я людини, тварин і рослин, а також захисту тварин до 2022 року називалася «перехресною відповідністю» (прив'язка до вимог). Починаючи з 2023 року, прямі виплати ЄС більшою мірою прив'язані до дотримання нормативних вимог у сферах клімату та навколишнього середовища, охорони здоров'я та здоров'я рослин, а також захисту тварин (Стаття 16 і далі Регламенту про підтримку стратегічних планів САП). У поточному періоді фінансування 2023-2027 рр. ця прив'язка називається «розширеною кондиціональністю» («обумовленість»). Оскільки вимоги були змінені або розширені порівняно з попереднім періодом фінансування, це отримало назву «розширена кондиціональність». Найважливіші законодавчі норми можна знайти в Регламенті щодо фінансування, управління та моніторингу САП та Регламенті про підтримку стратегічних планів САП.

Зобов'язання в рамках «кондиціональності» охоплюють стандарти збереження землі в добрих сільськогосподарських та екологічних умовах (англ. *Good agricultural and environmental conditions - GAEC*) і положення щодо нормативних вимог управління (англ. *Statutory Management Requirements* - SMR).

Вимоги до добрих сільськогосподарських та екологічних умов (GAEC) – стан 2024

GAEC 1: Збереження постійних пасовищ - співвідношення постійних пасовищ до сільськогосподарських угідь
GAEC 2: Мінімальний захист водно-болотних угідь та боліт
GAEC 3: Заборона спалювання стерні
GAEC 4: Буферні смуги вздовж водотоків (3 метри)
GAEC 5: Мінімальні методи обробітку ґрунту для обмеження ризику деградації / ерозії ґрунту; з урахуванням градієнта схилу
GAEC 6: Мінімальні вимоги до ґрунтового покрив

GAEC 7: Сівозміна на орних землях (щорічна ротація основної культури на щонайменше 33 відсотках орних земель; щонайменше дві основні культури за три роки на всіх орних землях)
GAEC 8: Збереження елементів ландшафту та захисні заходи під час сезону розмноження та гніздування птахів
GAEC 9: Заборона перетворення або розорювання постійних пасовищ, класифікованих як екологічно чутливі на територіях Natura 2000
Джерело: ЄС-Комісія

За допомогою «розширеної кондиціональності» вимоги попередньої «перехресної відповідності» збільшуються та розширюються, щоб включити попередні умови екологізації. Дотримання цього так званого «базового рівня» є необхідною умовою для виділення «базової премії» та інших прямих виплат, таких як перерозподільна премія і премія молодим фермерам. Дотримання вимог також є критерієм отримання виплат на заходи в рамках 2-го стовпа, такі як агроекологічні та кліматичні заходи, включаючи виплати за органічне землеробство, компенсаційні виплати для територій з несприятливими умовами виробництва, а також виплати за несприятливі природні умови територій згідно з вимогами Natura-2000 або Водної Рамкової Директиви ЄС. Для фермерів ці додаткові вимоги призводять до зниження економічної привабливості прямих виплат, які все більше спрямовані на загальне благо.

Елементи «розширеної кондиціональності (обумовленості)»
Новими для «розширеної кондиціональності» є вимоги щодо захисту водно-болотних угідь і торфовищ, а також мінімального ґрунтового покриву на орних землях у чутливі періоди. У європейських та національних нормативно-правових актах щодо збереження постійних пасовищ вимоги стали більш складними, незважаючи на введення положення про граничну дату. ЄС продовжує вимагати враховувати п'ятирічний період для створення постійних пасовищ. Нещодавно було запроваджено «соціальну кондиціональність», тобто прив'язку прямих виплат ЄС до дотримання правил ЄС щодо охорони праці та трудового законодавства. Регламент щодо диверсифікації сільськогосподарських культур, який діє до 2022 року, було замінено на регламент щодо сівозміни. Крім того, до умовних зобов'язань відносяться також положення щодо використання води для зрошення, застосування фосфорних добрив та сталого використання засобів захисту рослин. З іншого боку, попередні зобов'язання щодо перехресної відповідності щодо маркування та реєстрації тварин були скасовані. Навесні 2024 року законодавець ЄС вирішив спростити поточний період дії САП. Серед іншого, було скасовано зобов'язання індивідуальних фермерських господарств резервувати 4% орних земель. Положення кондиціональності базуються на загальновиробничому підході. Це означає, що вищезазначені вимоги повинні дотримуватись у всіх виробничих сферах (наприклад, землеробство, тваринництво, теплиці, спеціальні культури) і на всіх виробничих підприємствах.

Впровадження еко-схем
Із включенням в «розширену кондиціональність» попередніх зобов’язань, передбачуваних положеннями про екологізацію, колишня «зелена» премія, яка була пов'язана зі збереженням постійних пасовищ, диверсифікацією культур та забезпеченням «екологічних пріоритетних територій», скасовується. Новими є виплати в

рамках 1-го стовпа за впровадження «еко-схем», на які повинні використовуватися 25 % від коштів прямих виплат. Ці виплати повинні пропонувати країни ЄС, але для фермерів участь є добровільною. В даному випадку йдеться про однорічні агроекологічні та кліматичні заходи, які проводяться на певній території. Крім цього, в рамках 2-го стовпа САП країни-члени ЄС пропонують багаторічні агроекологічні та кліматичні заходи. Для фермерів термін виконання зобов'язань в рамках 2-го стовпа становить, як правило, п'ять років. Для реалізації агроекологічних та кліматичних заходів в рамках 1-го стовпа (еко-схеми) та 2-го стовпа на національному рівні встановлюються преміальні ставки, які, в принципі, призначені для покриття зниженої виручки, обумовленої реалізацією заходів, та покриття додаткових витрат. Єврокомісія опублікувала перелік потенційних сільськогосподарських практик для застосування еко-схем.

Прикладами агроекологічних і кліматичних заходів (річні/багаторічні) є перехід на органічне землеробство (багаторічний), підтримка органічного землеробства (однорічний/багаторічні), збільшення біорізноманіття за допомогою квіткових смуг, зменшення викидів аміаку під час використання органічних добрив, зменшення інтенсивності користування пасовищами та луками, нульовий обробіток ріллі, вирощування різноманітних культур (наприклад, п'ятичасткова сівозміна), відмова від добрив та/або хіміко-синтетичного захисту рослин, збереження гумусу та нарощування ріллі, перехід на агролісництво (багаторічний) або підтримка агролісництва (однорічний).

В обох стовпах САП вимоги до агроекологічних та кліматичних заходів повинні виходити за межі «розширеної кондиціональності». Премія на гектар сільськогосподарських угідь, яка виплачується при впровадженні еко-схем, повинна принаймні компенсувати витрати на управління та альтернативні витрати. До витрат на управління належать, наприклад, витрати на управління квітковою смугою. Альтернативні витрати – це розрахункові витрати через втрачену вигоду (прибуток) від можливого альтернативного курсу дій, наприклад, продовження обробітку території без змін. У випадку з цими добровільними заходами фермерам завжди доводиться вирішувати, чи покривають пропоновані премії витрати на управління та альтернативні витрати: якщо ні, то зазвичай фермери не беруть участь в пропонованих агроекологічних та кліматичних заходах.

Ключові напрямки реформи САП на 2023-2027 роки

Більш екологічна САП, яка «підтримує перехід до сталого сільського та лісового господарства в ЄС»:

- **Вищі «зелені» прагнення:** плани САП керуються екологічним і кліматичним законодавством. Кожна країна ЄС зобов'язана продемонструвати у стратегічному плані САП більш амбітні екологічні та кліматичні цілі порівняно з попереднім програмним періодом (жодного «кроку назад»).
- **Внесок у досягнення цілей Зеленого курсу:** національні стратегічні плани САП сприяють цілям Зеленого курсу (у рекомендаціях САП пояснюється, як повинен виглядати цей внесок).
- **Посилена кондиціональність:** вигодонабувачі САП повинні виконувати суворіші обов'язкові вимоги для отримання фінансової підтримки.
- **Еко-схеми:** принаймні 25% бюджету на прямі виплати буде виділено на запровадження еко-схем, що забезпечить більше стимулів для використання

кліматично-нейтральних та екологічно-нешкідливих методів ведення сільського господарства (наприклад, органічне землеробство, агроекологія, кліматично-ефективне сільське господарство тощо) і заохочуватиме до поліпшення добробуту тварин.

- **Розвиток сільської місцевості:** принаймні 35% фінансування буде виділено на заходи підтримки захисту клімату, біорізноманіття, навколишнього середовища та добробуту тварин.
- **Клімат і біорізноманіття:** 40% бюджету САП повинні виділятися на кліматичні заходи; крім того, має бути виконано зобов'язання щодо використання 10% коштів на цілі збереження біорізноманіття до кінця терміну багаторічного фінансового плану.

«Більш справедлива САП», яка підтримує тих, «хто цього найбільше потребує»:

- **Перерозподіл підтримки доходів:** країни ЄС повинні перерозподілити щонайменше 10% своїх прямих виплат на користь малих і середніх підприємств.
- **Активний фермер:** Чинне законодавство містить прописане, але гнучке визначення поняття «активного фермера». Тільки активні фермери отримують прямі виплати **ЄС**.
- **Соціальна кондиціональність:** виплати САП прив'язані до вимог дотримання певних стандартів праці ЄС; крім того, вигодонабувачів заохочують покращувати умови праці на фермах.
- **Конвергенція виплат:** у САП на 2023-2027 роки рівні підтримки доходу повинні бути більш узгоджені як в окремих країнах ЄС, так і між країнами ЄС.
- **Підтримка молодих фермерів:** країни ЄС повинні виділяти принаймні 3% свого бюджету на прямі виплати молодим фермерам, або як підтримку доходів чи інвестицій, або як допомогу для заснування підприємства.
- **Більш збалансоване представництво жінок і чоловіків:** уперше гендерна рівність входить до списку цілей стратегічних планів САП.

Підвищення конкурентоспроможності, що «підтримує позиції фермерів у ланцюжку постачання та сприяє конкурентоспроможності агропродовольчого сектора»:

- **Покращена переговорна позиція:** Нові правила зміцнюють співпрацю між виробниками, заохочують фермерів працювати спільно і дозволяють їм впливати на ринок, створюючи противагу торгівлі.
- **Ринкова орієнтація:** САП на 2023-2027 роки зберігає загальну ринкову орієнтацію та має на меті створити стимули для підприємств адаптувати пропозицію до попиту в Європі та за її межами.
- **Кризовий резерв:** щоб впоратися з можливими кризами, нова САП передбачає фінансовий резерв у розмірі щонайменше 450 мільйонів євро на рік.

Джерело: Європейська комісія

Автоматизована система моніторингу площ

Як і раніше, впровадженням заходів 1-го та 2-го стовпів опікуються держави-члени ЄС за допомогою так званих «інтегрованих систем адміністрування та контролю», дивіться статтю 65 Регламенту щодо фінансування, управління та моніторингу САП. Ці системи відрізняються в кожній країні в частині обробки заявок, а також в плані технічної підтримки та рівня автоматизації. За допомогою програми подання заявок на отримання премій за гектар площі, яка базується на цифрових даних і геоданих, можна, наприклад,

зменшити кількість перевірок на місцях. Однак це означає повний дистанційний моніторинг усіх площ у заявці. Згідно з вимогами ЄС, країни-члени повинні використовувати автоматизовану систему моніторингу площ (AMS) з 2023 року, див. статтю 70 Регламенту щодо фінансування, управління та моніторингу САП. Автоматизована система моніторингу площ охоплює територіальні заходи в рамках 1-го та 2-го стовпів, а також служить меті ЄС щодо більш «орієнтованої на результат» звітності.

Численні зобов'язання щодо сповіщення, документування та звітування, введені «зеленою архітектурою», призвели у 2023 та 2024 роках до збільшення бюрократичних процедур для фермерів та органів влади в країнах-членах ЄС. За даними загальноєвропейського опитування фермерів, проведеного навесні 2024 року, 78% фермерів в ЄС заявили, що потребують підтримки третіх сторін (консультантів, асоціацій тощо) при подачі заявок на фінансування САП.

«2-й стовп» Спільної аграрної політики (САП)

Спільна аграрна політика Європейського Союзу (САП) спрямована на сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, див. статтю 69 Регламенту про підтримку стратегічних планів САП. Із Європейського сільськогосподарського гарантійного фонду фінансуються прямі виплати ЄС та ринкові заходи ЄС в рамках 1-го стовпа САП. Заходи 2-го стовпа САП фінансуються із Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій, але зазвичай лише у формі співфінансування. Розробка та реалізація заходів сприяння «розвитку сільських територій» (2-й стовп) головним чином належить до сфері відповідальності держав-членів ЄС.

Пріоритети сприяння розвитку сільських територій полягають у довгострокових стратегічних цілях: висока конкурентоспроможність у сільському господарстві, стале управління природними ресурсами та підтримка економічної потужності сільських регіонів. Поміж іншим, 2-й стовп підтримує інвестиції в сільське господарство для підвищення його конкурентоспроможності та пом'якшення наслідків структурних змін. Агроекологічні та кліматичні заходи і компенсаційна допомога для територій з несприятливим умовами виробництва призначені для забезпечення сталого управління природними ресурсами. Багато інших заходів спрямовані на сприяння розвитку інфраструктури сільських територій, включаючи фокус на розвиток села. Для отримання додаткової інформації дивіться статтю 69 Регламенту про підтримку стратегічних планів САП. Максимальна ставка співфінансування державних видатків ЄС є фіксованою та відрізняється між заходами 2-го стовпа та визначеним ЄС статусом регіональної фінансової підтримки, див. статтю 91 Регламенту про підтримку стратегічних планів САП.

Правові засади підтримки САП на 2023-2027 роки

Реформа САП на 2023-2027 роки базується головним чином на трьох Регламентах (включно із відповідними імплементаційними регламентами), які діють з 1-го січня 2023 року:

- Горизонтальний регламент
- Регламент про підтримку стратегічних планів
- Регламент про спільну організацію аграрних ринків

Інформаційна довідка: «Відновлення природи»

Незалежно від чинної САП та природоохоронного законодавства ЄС, 18 серпня 2024 року набув чинності Регламент ЄС про відновлення природи. Регламент ЄС про відновлення природи є першим всеосяжним законом такого роду на всьому континенті. Він є ключовим елементом Стратегії ЄС з біорізноманіття, яка встановлює обов'язкові для виконання цілі з відновлення деградованих екосистем на період з 2030 по 2050 рік. Метою є відновлення екосистем та боротьба з втратою біорізноманіття. Держави-члени зобов'язані вживати заходів з відновлення територій та планувати їх у обов'язковому порядку. Це стосується щонайменше 20 відсотків сухопутної та морської території до 2030 року і всієї території до 2050 року. Особливо страждають від такого документу фермери, які господарюють на осушених торфовищах. До 2030 року 7,5 відсотка цих земель мають бути знову зволожені. До 2050 року - одна шоста.

4. Вступ до ЄС вимагає прийняття і впровадження законодавчих норм ЄС

У разі вступу до ЄС вищезазначені правила повинні бути повністю прийняті; за необхідності встановлюється перехідний період. Окрім інституційної стабільності, вступ до ЄС також вимагає функціонуючої ринкової економіки та здатності протистояти конкурентному тиску та ринковим силам усередині ЄС. Як показують попередні вступи до ЄС, головний виклик полягає, ймовірно, у прийнятті й впровадженні „acquis communautaire“ (законодавства ЄС). Це включає, зокрема, адміністративне впровадження САП з метою створення платіжних агентств і функціонуючої системи управління та контролю (включаючи автоматизовану систему моніторингу площ). Загалом 35 розділів «acquis» також включають два розділи, 11 і 12, які прямо чи опосередковано стосуються питань сільського господарства. Переговори про вступ між ЄС та Україною офіційно розпочалися 25 червня 2024 року. Додаткову інформацію про розширення ЄС можна знайти за посиланням https://ec.europa.eu/info/policies/eu-enlargement_de (на всіх мовах ЄС).

Згідно з розрахунками Німецького інституту економіки від грудня 2023 року, Україна у разі вступу та враховуючи період багаторічного фінансового плану (БФП), який охоплює 2021-2027 роки, матиме право на сільськогосподарські виплати ЄС (прямі виплати, ринкові заходи та підтримка сільських територій) в межах від 70 до 90 мільярдів євро. Це означає, що Україна отримає від Спільної аграрної політики набагато більше, ніж Румунія (21 мільярд євро) чи Польща (31 мільярд євро). Отримуючи 65 мільярдів євро, Франція зараз має найбільшу сільськогосподарську підтримку ЄС. Ці цифри не враховують значні додаткові витрати підприємств для виконання виробничих вимог у рамках САП, і, у разі вступу, будуть необхідні коригування з боку України з метою відповідності іншим стандартам ЄС (наприклад, стандарти якості, гігієни та здоров’я), щоб в кінцевому підсумку бути конкурентоспроможною на внутрішньому ринку ЄС. Враховуючи нинішній багаторічний фінансовий план (БФП), повноправне членство України призведе до додаткових витрат на суму від 130 до 190 мільярдів євро, або 17 відсотків поточного загального бюджету ЄС.

Звіт Бюджетного комітету ЄС від січня 2025 року доходить схожих висновків: якщо всі нинішні та потенційні країни-кандидати, за винятком Туреччини, будуть прийняті до Європейського Союзу, на Спільну аграрну політику (САП) потрібно буде виділити значно більше фінансових ресурсів. Якщо виплати не будуть скорочені, фінансування САП має зрости на 22-25%. Якщо бюджет САП не буде збільшено, то лише виплати першого рівня

для нинішніх країн-членів доведеться скоротити приблизно на 15%, щоб вивільнити кошти для прямих виплат новим країнам-членам ЄС.

Діаграма: Імпорт в ЄС із України

Таблиця: Сільськогосподарське виробництво та торгівля України у порівнянні з ЄС у 2023 році

Діаграма: Частки Росії та України у світової торгівлі

5. Використання ресурсів САП

Огляд

На плановий період 2021-2027 років для САП виділяється 371,3 мільярдів євро коштів ЄС. Ці ресурси надходять з двох фондів: Європейського сільськогосподарського гарантійного фонду (EAGF), бюджет якого в поточних цінах нараховує 283,9 мільярд євро, і Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій (EAFRD) з бюджетом 87,4 мільярдів євро.

Бюджет ЄС на 2024 рік, включно із додатковими бюджетами, становив 149,7 мільярди євро асигнувань на виплати. За розділом бюджету «Природні ресурси та навколишнє середовище» (= «сільськогосподарський бюджет ЄС») припадало 37,0 мільярди євро на прямі виплати та 2,7 мільярдів євро — на ринкові заходи. Інші 12,0 мільярди євро передбачалося на розвиток сільських територій.

Діаграма: Бюджет ЄС- багаторічний фінансовий план

Діаграма: Бюджет ЄС - Розділ 3 «Природні ресурси та навколишнє середовище» - Всього по ЄС

Домінування прив’язаних до виконання умов прямих виплат в аграрному бюджеті ЄС

У 2024 році 72 відсотків сільськогосподарських витрат ЄС пішли на цільові прямі виплати, 5 відсотків – на витрати сільськогосподарського ринку, а 23 відсотків – на розвиток сільської місцевості. У 1991 році 91 відсоток сільськогосподарських витрат ЄС використовувався для підтримки ринків (експортні субсидії, складування продукції). Негативною стороною цього розвитку є те, що сільське господарство стало значною мірою залежати від прямих виплат. Починаючи з 2013 року, експортні субсидії більше не відіграють ролі у сільськогосподарських витратах ЄС на підтримку ринку. У 1993 році експортні субсидії ще становили понад 10 мільярдів євро.

Діаграма: Бюджет ЄС – структура аграрного бюджету ЄС у 1991 та 2024 роках

Подальше скорочення частки бюджету на сільське господарство

У той час як загальні витрати ЄС зростають, бюджет на цільові прямі виплати та ринкові заходи зменшується. Аграрна частка в загальному бюджеті ЄС (включно із коштами поза БФП) впала з 31% в фінансовий період 2007-2013 років до приблизно 28% в фінансовий

період 2014-2020 років. Згідно з БФП на 2021-2027 роки, частка бюджету на сільське господарство буде ще скорочена приблизно до 23%. Очевидна перевантаженість бюджету аграрними витратами має свої причини. На сьогодні Спільна аграрна політика є напрямом політики, найбільш фінансованим спільними зусиллями. Цим пояснюється відносно висока частка аграрного сектора в бюджеті ЄС. У середньому кожен громадянин ЄС платить 25 центів на день на аграрну політику ЄС з її прямими виплатами та ринковими заходами як внесок у здорове, безпечне харчування, різноманітний культурний ландшафт і неушкоджені сільські території.

Діаграма: Європейський Союз: Розвиток структури бюджету з 1993 по 2027 роки

Що означає сільськогосподарський резерв ЄС?

У 2023 році було запроваджено новий сільськогосподарський резерв на заміну попередньому сільськогосподарському кризовому резерву. Сільськогосподарський резерв становить 450 мільйонів євро на рік і може бути збільшений за потреби. Із запровадженням сільськогосподарського резерву набуває чинності нове правило фінансування, згідно з яким «бюджетна дисципліна» і пов'язане з нею скорочення прямих виплат застосовуються лише після того, як були вичерпані інші варіанти фінансування, насамперед, використання маржі для фінансового ліміту 1-го стовпа Спільної аграрної політики (САП).

У 2024 році через виняткові погодні умови навесні та влітку низка країн-членів ЄС вжила заходів на загальну суму 295 мільйонів євро в рамках сільськогосподарського резерву. Використання цих сільськогосподарських резервних фондів також не призвело до скорочення фондів прямих виплат у 2024 фінансовому році завдяки достатньому обсягу коштів.

Прямі виплати (разові виплати) в кінці року виділяються з бюджету ЄС на наступний рік. Кожний фінансовий рік починається 16 жовтня. Так звана «фінансова дисципліна» застосовується в тому випадку, якщо прогнози щодо фінансування прямих виплат і пов'язаних з ринковими заходами витрат вказують на перевищення відповідного фінансового ліміту багаторічного фінансового плану (БФП). Це автоматично призводить до скорочення прямих виплат фермерам. Однак до цього часу застосовувати дане правило не доводилось.

Ілюстрація: Податок на сільськогосподарський дизель в країнах-членах ЄС у 2024 році

Можливі наслідки від вступу України до ЄС

Основними чистими реципієнтами (які отримують з бюджету ЄС більше, ніж сплачують до бюджету ЄС) наразі є країни Центральної та Східної Європи, а також Греція, Португалія та Іспанія. Польща зафіксувала найбільший профіцит в абсолютному вираженні у 2023 році - 8,2 мільярда євро, що відповідає приблизно 1,13 відсотка валового національного доходу (ВНД) Польщі. У разі вступу до ЄС Україна, ймовірно, значно затьмарить позицію нетто-донора Польщі та інших країн-членів ЄС.

На цьому тлі, а також у зв'язку з можливим вступом інших європейських держав, ймовірною є дискусія щодо подальшого реформування ЄС (обмеження принципу одностайності, більша концентрація коштів ЄС на регіонах, які цього потребують, обмеження витратної аграрної політики ЄС).

Електронна версія навчального модуля з активними посиланнями знаходиться на сторінці проєкту FABU:

https://agrarausbildung-ukraine.net/?page_id=661&lang=uk

План-розклад з реалізації багаторічного фінансового плану та САП до 2027 року

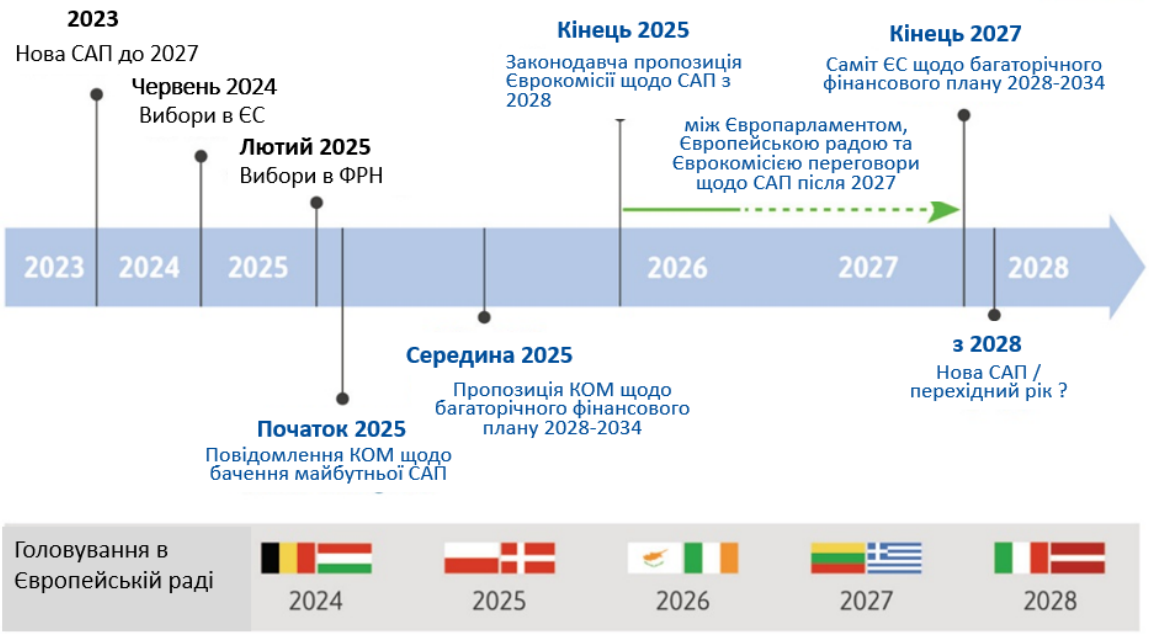

Основні цілі САП на 2023-2027 роки

Оперативний звіт 2025/Gr42-2

Джерело: Європейська комісія

Спільна аграрна політика

1)Сприяння виноробству, садівництву, овочеводству, вирощуванню хмелю, бджільництву

© Оперативний звіт 2024/Gr43-7

Джерело: Федеральне відомство з питань сільського господарства та продовольства, Німецька асоціація фермерів

Імпорт в ЄС із України

Поставка зерна та олійних культур із України
01 червня – 18 листопада, в тис. тон

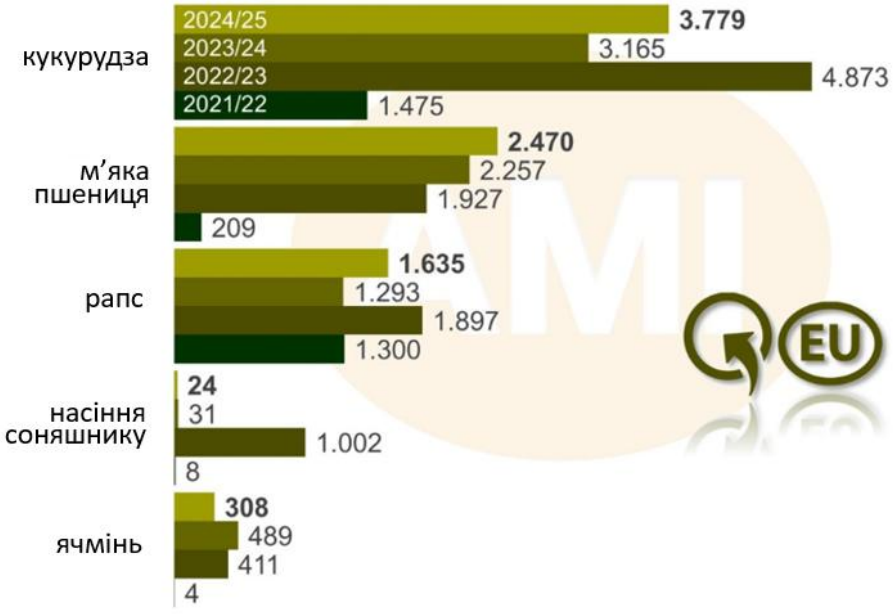

© AMI 2024/GE-421 I AMI-informiert.de

Джерело: Єврокомісія

Аграрне виробництво та торгівля України у порівнянні з ЄС у 2023 році, в тис.тон

Продукт	Україна			ЄС-27		
	Вироб-ництво	Експорт	Імпорт	Вироб-ництво	Експорт	Імпорт
Пшениця	22.200	9.864	15	133.294	32.700	9.016
Кукурудза	27.000	19.953	40	60.624	4.753	17.000
Інші зернові	7.442	2.770	17	79.881	10.480	2.009
Олійні культури	23.700	7.650	40	32.906	1.217	21.833
Шрот олійних культур	7.350	4.350	25	30.062	2.461	21.432
Рослинні масла	6.344	5.585	276	17.068	2.493	9.999
Цукор	1.780	345	0	15.484	899	1.604
Яловичина	2.350	37	8	6.813	710	346
Свинина	667	5	21	20.857	3.380	98
М’ясо птиці	1.169	450	185	13.493	1.897	892
Баранина	5	1	0	620	99	156
Яйця	787	20	1	6.425	265	80
Масло	37	8	1	2.344	251	63
Сир	71	9	33	10.874	1.356	176
Сухе молока**	51	26	1	2.071	992	49

*в забійній масі ** з цільного та знежиреного молока

Джерело: OECD-FAO – липень 20242 SB25-T37-25

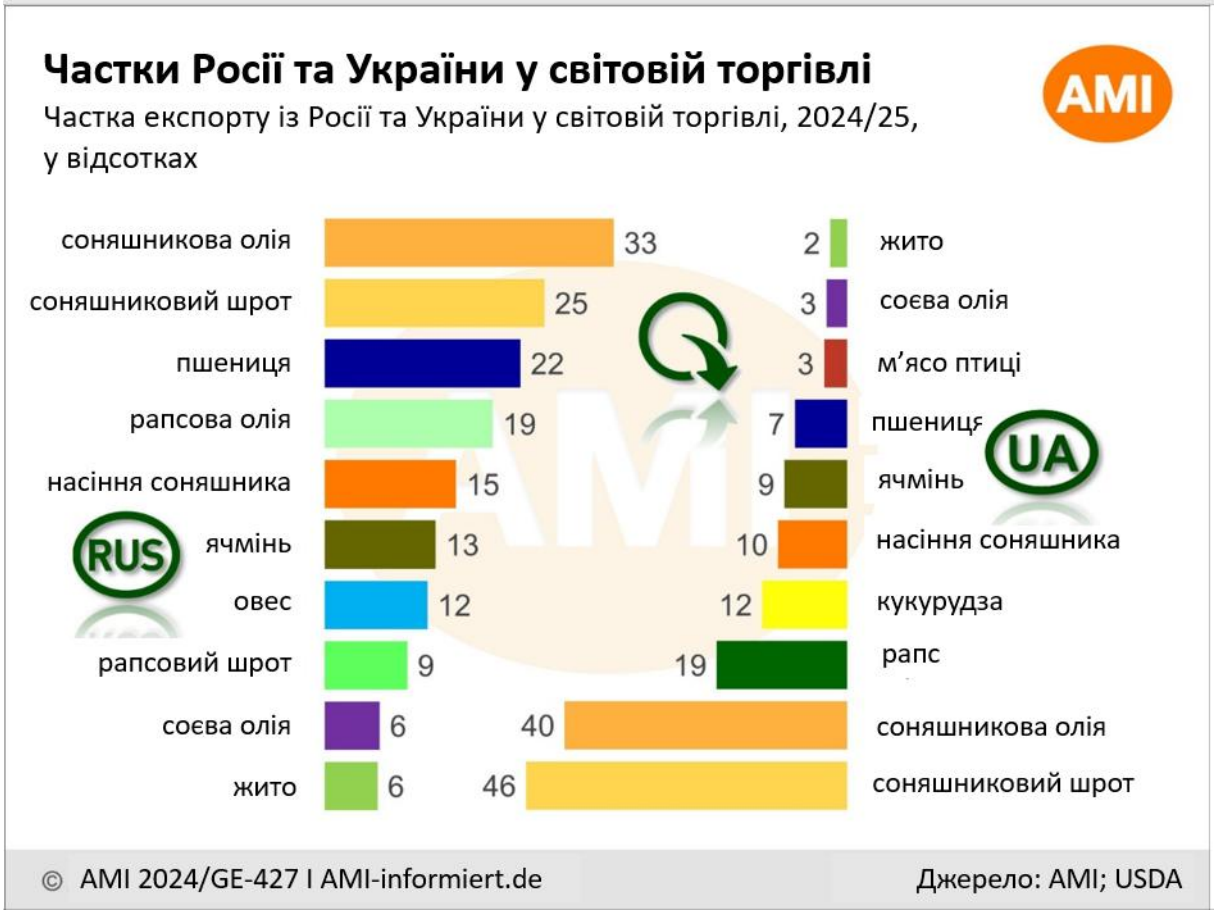

Бюджет ЄС – Багаторічний фінансовий план

Бюджет на 2021-2027 роки в мільярдах євро *

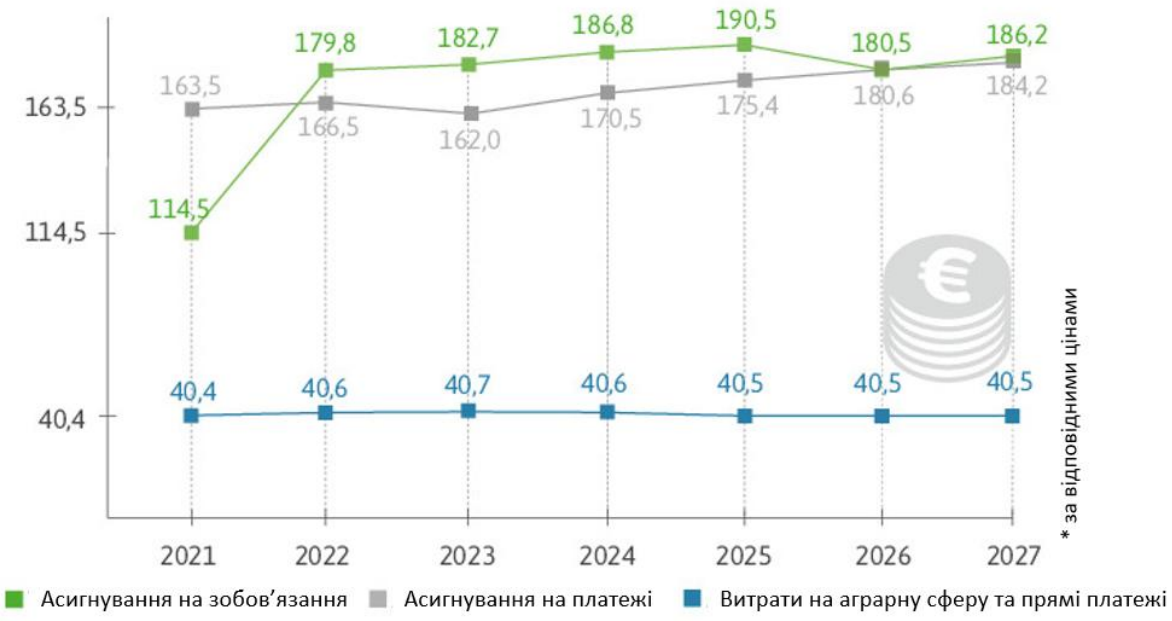

Оперативний звіт 2025/Gr41-3 Джерело: Європейська Комісія

Бюджет ЄС - Розділ 3 «Природні ресурси та навколишнє середовище» - Всього по ЄС

Сфери використання в млрд. євро

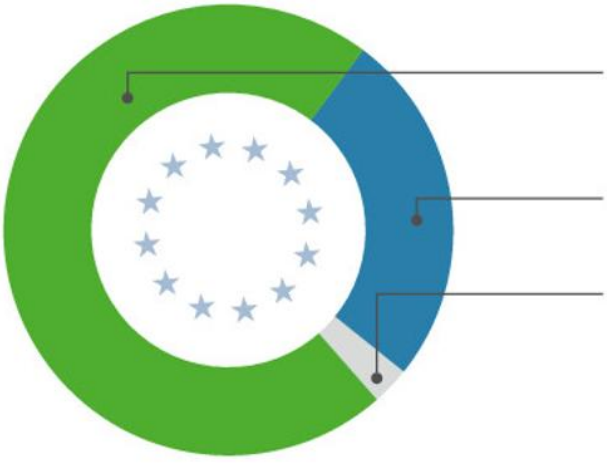

Прямі виплати*
41,120 млрд. євро

Розвиток сільських територій
16,427 млрд. євро

Інше
1,929 млрд. євро

2023: 59,476 млрд. євро
*** включно з аграрними витратами ЄС**

© Оперативний звіт 2025/Gr41-6 Джерело: Європейська комісія

Бюджет ЄС – структура аграрного бюджету ЄС у 1991 та 2024 роках

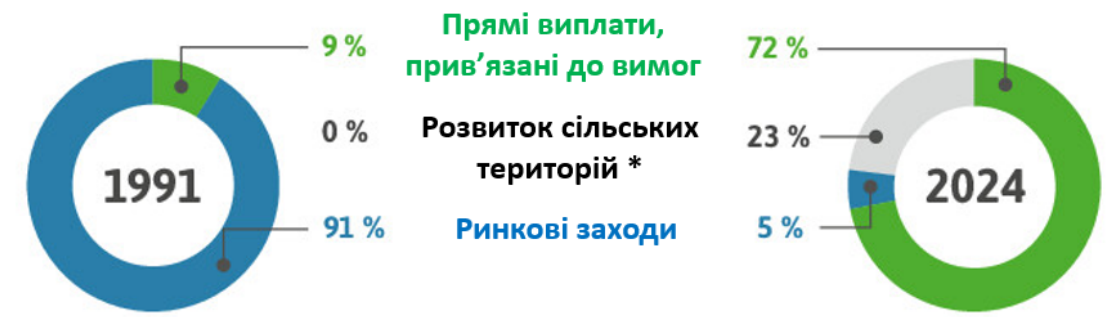

* без коштів фонду відновлення

© Оперативний звіт 2025/Gr41-1 Джерело: Європейська комісія

Європейський Союз: Розвиток структури бюджету з 1993 по 2027 роки

© Оперативний звіт 2025/Gr41-4 Джерело: Європейська комісія

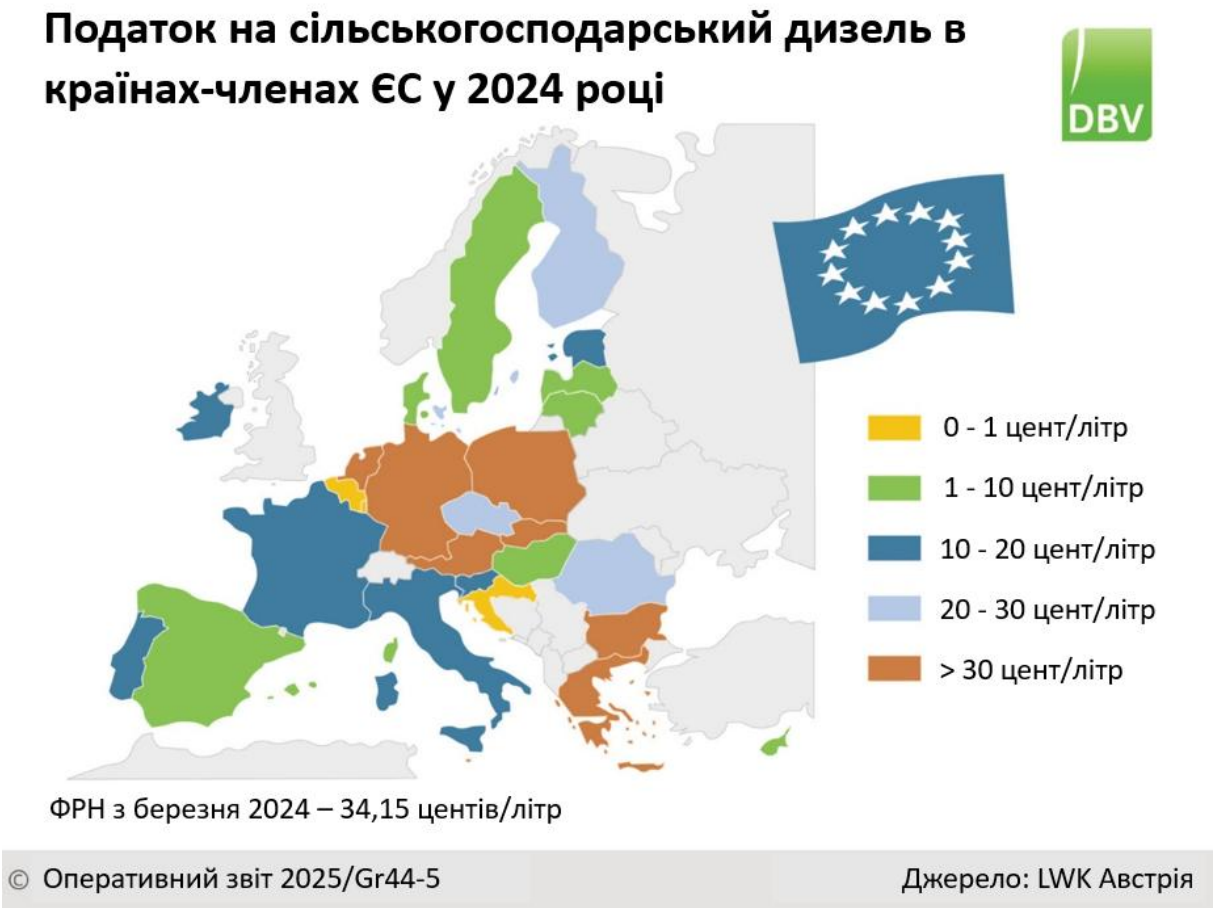

Електронна версія навчального модуля з активними посиланнями знаходиться на сторінці проєкту FABU:

https://agrarausbildung-ukraine.net/?page_id=661&lang=uk